

A woman with dark hair is wearing a white, ruffled, dome-shaped hat and a grey, textured shawl. She has a small black star tattoo on her left cheek. Another person with short, light-colored hair is adjusting the hat on her head. The background is a wall covered in a dense pattern of small, multi-colored dots. The text is overlaid in the bottom left corner.

**Kultur – skola – betyg:
En emulsion,
eller skär det sig?**

**Kultur - skola - betyg:
En emulsion, eller skär det sig?**

Stiftelsen framtidens kultur 2007

Alla foton är från 2007 års uppsättning av Sunnadalskolans *Spion ombord*.
Omslagsbilden visar Ingrid Hellstedt (t. v.) och Klara Jansson.
Foto: © Ingmar Johansson.

Förord

Temat för konferensen *Kultur – skola – betyg: En emulsion, eller skär det sig?* var om, och i så fall hur, man kan bedöma och betygsätta okonventionellt arbete i skolan.

En av de faktorer som gör att kulturen har svårt att vinna mark som pedagogiskt verktyg i skolan är ovana och oförmåga att utvärdera och betygsätta okonventionellt skolarbete. Därför är det viktigt att finna vägar för att kunna formulera metoder för detta.

Hur kopplar vi kulturarbetet till grundskolans uppnående- och strävansmål?

Hur betygsätter vi kulturarbete?

Konferensen hölls den 9 och 10 maj 2007 i Karlskrona, på Sunnadalskolan och Marinmuseum. Den anordnades i samarbete mellan Drömmarnas Hus i Malmö, Kontinua på Nordiska akvarellmuseet och Åbyskolan i Mölndal, Sunnadalskolan och Marinmuseum i Karlskrona

och Karlskrona kommun, på initiativ av Stiftelsen framtidens kultur.

Detta är en sammanfattande dokumentation av konferensens innehåll.

Innehåll

Sunnadalskolan, hela världens skola!	5
En bakgrund till arbetet med kultur – skola	7
Hur betygsätter vi det här? Åbyskolan, en skola som arbetar med mod, lust och tillit	9
Hur betygsätter vi det här? Sunnadalskolan + Marinmuseet = växande elever	12
Hur bedömer man det icke mätbara?	15
Pedagogerna vid Statens maritima museer: Vad gör vi?	21
Hur svarar kulturen på skolans styrdokument?	23
Drömmarnas hus	26
Skola, kultur och kreativitet	29
Vad är det vi mäter när vi betygsätter kreativt lärande?	29
Några citat från den avslutande diskussionen	33

Sunnadalskolan, hela världens skola!

Ulla Ståhl, rektor på Sunnadalskolan i Karlskrona

Ulla Ståhl, rektor på Sunnadalskolan, hälsar välkommen till dagens konferens. Sunnadalskolans upptagningsområde är Kungsmarken – ett miljonprojektområde från 1960-talet. Skolan har knappt 400 elever, varav 85 procent talar ett annat modersmål än svenska hemma. Av personalen har 20 procent ett annat modersmål än svenska.

Sunnadalskolan kallar sig *Hela världens skola*, och Ulla tycker att hennes arbete är oerhört berikande. Skolan arbetar sedan sju år tillbaka utifrån en kulturprofil som utvecklas hela tiden. Det är viktigt att aldrig glömma vardagsarbetet, men alla som finns på skolan drar nytta av arbetssättet, menar Ulla, även de som inte är direkt delaktiga.

Det som skiljer Sunnadalskolans arbetssätt från andra skolor är att man sällan hittar svaren någon annanstans,

utan man måste hela tiden uppfinna hjulet själv. Därför har rektor stor betydelse genom att stötta olika projekt.

5

”Det är alltid nära till kramen på Sunnadalskolan!”

En viktig del är att aldrig glömma *visionen*. Ett skäl till att Sunnadalskolan arbetar som den gör är Ullas egen vision.

Den skrev hon ner en kväll 2001, när hon funderade på hur hon ville att skolan skulle se ut fem år senare. Denna vision har funnits med hela tiden.

En annan viktig beståndsdel är *tydlighet* – både som ledare och lärare. Skolan använder sig av ett förväntansdokument med 40 påståenden som all personal har att förhålla sig till.

Ingen på skolan tror att alla kan leva upp till allt i dokumentet hela tiden, men det fungerar som utgångspunkt. Det är en process – men resan måste man göra själv.

Det handlar också om tydlighet gentemot eleverna. Skolan har vad man kallar ”hårda regler med mycket värme”. Det är alltid nära till kramen på Sunnadalskolan!

Ulla styr arbetet på skolan bland annat genom *lönekriterier*. Det är inte alltid så populärt, menar Ulla men det är det sätt man valt, inte minst utifrån förväntansdokument och utvecklingsinriktning.

Skolan arbetar med *vi-känsla* och man sätter *delaktigheten* högt bland elever och personal. Självklart försöker man få med föräldrarna också, men det är svårt.

Ulla avslutar med att fråga sig: Varför gör vi det här? Hon tar upp följande punkter:

Eleverna, självklart. Det finns en stolthet hos både elever och läsare.

Läroplanens kunskapsbegrepp fakta, förståelse, färdighet och förtrogenhet.

”Det är oerhört viktigt att aldrig tro att man är färdig!”

Pedagogik underifrån. Det går inte att driva projekt på egen hand som rektor. Tror någon pedagog på något riktigt mycket brukar det dessutom bli bra med rätt stöttning.

Det är oerhört viktigt att aldrig tro att man är färdig!

Läs mer på www2.karlskrona.se/sunnadal, klicka dig vidare till Skolledning och visionerna.

En bakgrund till arbetet med kultur – skola

Lena Pählman, Stiftelsen framtidens kultur

Stiftelsen framtidens kultur bildades 1994 av löntagarfondsmedel och arbetet inleddes 1995. Stiftelsen skulle finnas i minst tio år, har funnits i tolv år och avvecklas år 2010 enligt nuvarande beslut.

Stiftelsen ”prioriterar projekt som verkar för att närma kulturliv och skola till varandra” (ur Riktlinjer 2007).

Stiftelsen framtidens kultur har fram till i dag delat ut 92 miljoner kronor till 244 projekt där skolan ingår i någon form, vilket motsvarar ungefär 12 procent av samtliga projekt.

Genom åren har Stiftelsen ordnat eller varit medarrangör vid ett stort antal konferenser om kultur och skola genom åren:

- 1999: Skola – kultur, kultur – skola
- 2000: Kultur – en lösning på lärarbristen?
- 2001: Kan skola och kultur samverka utan extra pengar?
- 2002: Modellbygge

- 2003: Hur blev det se'n?
- 2005: Ge skolan själen tillbaka
- 2006: Många modiga möten
- 2007: Kultur – skola – betyg: En emulsi, eller skär det sig?

Det är viktigt att fundera över kulturbegreppet, menar Lena, eftersom det används på olika sätt:

- för att markera revir och staka ut gränser,
- för att ge mening och värde åt fenomen i termer av likhet och skillnad,
- som ett smalt estetiskt kulturbegrepp (t.ex. musik, teater och dans som egen verksamhet) och ett brett antropologiskt kulturbegrepp (kulturen används som en väg till något).

Kultur i skolan innebär ofta det estetiska, men hela tiden finns det antropologiska och etnologiska med.

”Kunskap,
det måste vara
att ’kunna
skapa’ ”

Västeråselev 2001

8

Kultur i skolan kan ses ur tre perspektiv då det kan vara:

- något som finns *vid sidan av* skolans innehåll
- något som utgör *ett stöd* för skolans innehåll
- något som *är* skolans innehåll.

Varför estetiska lärprocesser?

Mikael Alexandersson, professor i pedagogik vid Göteborgs universitet, har tagit upp begreppen förmåga respektive kunskap och det är viktigt att fundera över dem.

Människan har många förmågor – skapande förmåga, kommunikativ förmåga, analysförmåga, samarbetsförmåga osv. medan kunskap är ett medel för människan att organisera världen som insikter och praktiska handlingar, som information i ett sammanhang och som något föränderligt.

Står kunskapen över förmågan eller gör kunskapen att vi blir bättre på att nyttja förmågan?

Lena tror att det förhåller sig enligt det sistnämnda. Det är därför vi ständigt måste fylla på med nya kunskaper och det är därför så viktigt att vi finner vägar till att ge eleverna möjlighet att ta till sig ny kunskap, så att deras förmåga kan utvecklas till fullo.

Hur betygsätter vi det här?

Åbyskolan, en skola som arbetar med mod, lust och tillit

Pia Wretlind, rektor, och Katarina Frick, bildlärare, Åbyskolan i Mölndal

Enligt läroplanen ska skolan stimulera varje elev att bilda sig och växa med sina uppgifter.

I skolarbetet ska de intellektuella såväl som de praktiska, sinnliga och estetiska aspekterna uppmärksammas. Eleverna ska få uppleva olika uttryck för kunskaper. Lärare och ledare ska fostra eleverna till att bli kreativt skapande och demokratiska samhällsmedborgare.

Kreativitet är ett krävande ord som står för ett öppet förhållningssätt. För att eleverna ska våga vara kreativa måste lärarna arbeta utifrån mod, lust och tillit. Mod att våga prova, att våga misslyckas, att våga se brister och möjligheter. Lust att tycka om eleverna, sig själv och sitt ämne, att känna vrede eller glädje. Tillit till sig själv och eleverna, vara stolt för det man kan och inse vad man inte kan utan att känna sig dålig.

En rädd pedagog är en farlig pedagog. En uttråkad pedagog är en tråkig pedagog. En pedagog utan självtillit kan inte respektera eleverna.

Det är viktigt att reflektera över sin roll, inte minst som rektor. Följande är viktiga frågor:

- Hur kan jag känna att jag är värdefull och en viktig resurs för elevers lärande?
- Hur kan jag visa att personalen är värdefull för elevernas lärande och för sig själv?
- Hur kan jag visa eleverna att de är värdefulla och den viktigaste resursen i sitt eget lärande?

Det är viktigt att träna på att gestalta känslor med skapande i olika former, för att man ska kunna illustrera det irrationella. Vi måste fundera över vad som gör lärandet framgångsrikt.

Den framgångsrika eleven känner:

1. Jag vet vad det går ut på.
2. Jag vet vad lärandet kräver.
3. Jag vet hur jag gör för att lära.
4. Jag kan lära under rådande betingelser.

Den framgångsrika läraren känner:

1. Jag håller lärandets mål levande.
2. Jag visar och resonerar om vilka delmål som krävs.
3. Jag synliggör elevernas sätt att lära.
4. Jag kan åstadkomma lärande under rådande betingelser.

Självständigt arbete

Åbyskolan arbetar med Självständigt arbete – en utveckling av elevens val för att utveckla elevens ansvarstagande över sin egen kunskapsinhämtning. Självständigt arbete sker i åldersblandade grupper och eleverna kan välja mellan följande spår:

- fotboll (år 7–9)
- drama och musik (år 7–9)
- matematik, teknik och data (år 7–9)
- allmänt spår (år 4–6 och 7–9).

Man arbetar med spåren två gånger i veckan, tisdag morgon och onsdag eftermiddag, men självklart är det nödvändigt med flexibilitet i planeringen.

Utöver Självständigt arbete arbetar man med EQ-dagar år 4–9, med emotionell kompetens som tema. Då arbetar

man med elevernas självkänsla utifrån någon form av skapande.

Åbyskolan har många elever med annat modersmål än svenska. Den väg man har valt för att göra språkundervisningen bättre för dem som inte är riktigt motiverade att läsa språk är ämnet *praktisk svenska/engelska*. Läsåret är indelat i tre perioder:

- praktisk svenska/engelska, bild
- praktisk svenska/engelska, träslöjd
- praktisk svenska/engelska, hemkunskap.

”En rädd pedagog är en farlig pedagog.”

Eleverna arbetar med språkutveckling genom bildanalys, redovisning, diskussioner, loggböcker, samtidskonst, olika konstnärliga tekniker, dikter osv. samtidigt som man arbetar med fackglosor.

Arbetet sker årskursblandat två gånger i veckan; därutöver har eleverna basengelska en gång i veckan, där man följer sin årskurs.

Viktiga frågor att ta ställning till när man ska motivera elever i icke-betygsämnen är följande:

- *Hur visar vi eleven att det lönar sig att jobba?* Genom att förklara nyttan även i andra ämnen.
- *Hur informerar vi läraren i svenska och engelska?* Bland annat genom elevens loggbok, som löpande kommer läraren till del.
- *Hur ser eleven tydligt att det är ett språkval?* Inte minst genom loggboken. I början av varje lektion får eleven formulera en målsättning med dagens pass och i slutet av lektionen får eleven göra en utvärdering.
- *Hur kan vi variera arbetsformerna?* Det handlar om att använda olika redovisningsformer och olika lärstilar.
- *Hur ökar vi elevens delaktighet i ansvars-tagandet och lärprocessen?* Eleverna ska veta vilka kunskapsmål som gäller inom varje nytt arbetsområde. Det är viktigt med utvärdering.

En självutvärdering från elevens sida kan innehålla följande:

- Vad har jag lärt mig?
- Vad har jag lärt mig som var nytt?
- Vad har jag för nytta av kunskaperna och på vilket sätt?
- Vad kan jag och min lärare tillsammans göra för att lektionerna ska bli bättre?

När man betygsätter ett ämne, där bedömningen lätt kan uppfattas som godtycklig av eleverna, är det grundläggande

att utgångspunkterna är väl förtrodda hos eleverna. På Åbyskolan får eleven själv bedöma sin arbetsinsats och sitt resultat. Läraren läser, reflekterar, skriver ett svar och diskuterar med eleven. Denna kommunikation är oerhört värdefull för betygsättningen, speciellt för lärare som har väldigt många elever.

Hur betygsätter vi det här?

Sunnadalskolan + Marinmuseet = växande elever

Peter Skogsberg, lärare vid Sunnadalskolan och pedagog vid Marinmuseum

12

I läroplanen Lpo 94 står följande:

”Eleverna skall få uppleva olika uttryck för kunskaper. De skall få pröva och utveckla olika uttrycksformer och uppleva känslor och stämningar. Drama, rytmik, dans, musicerande och skapande i bild, text och form skall vara inslag i skolans verksamhet. En harmonisk utveckling och bildningsgång omfattar möjligheter att pröva, utforska, tillägna sig och gestalta olika kunskaper och erfarenheter. Förmåga till eget skapande hör till det som eleverna skall tillägna sig.”

En annat viktig skrivning i läroplanen är värdegrunden:

- ”Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet med svaga och utsatta är de värden som skolan skall gestalta och förmedla.

- Skolans uppgift är att låta varje enskild elev finna sin unika egenart och därigenom kunna delta i samhällslivet genom att ge sitt bästa i ansvarig frihet. Skolan skall främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse.
- Medvetenhet om det egna och delaktighet i det gemensamma kulturarvet ger en trygg identitet som är viktig att utveckla, tillsammans med förmågan att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingar.”

Peter använder sig av läroplanens skrivningar och värdegrunden i arbetet med skolans årliga teaterpjäs, och han ber eleverna reflektera och skriva ner vilka tankar som väcks. Han använder sig också av kursplanens strävansmål i svenska, där han återkopplar och försöker leda eleverna vidare.

Några exempel på elevernas egna reflektioner utifrån värdegrunden och strävansmålen:

”Att våga prata ut och säga vad jag känner, har hjälpt mig på många sätt. Att ha utvecklats så här mycket har hjälpt mig med svenskan. I framtiden så vill jag jobba med FN eller inom socialen och dessa kunskaper som jag har just nu kommer jag ha en stor nytta av. Om jag fortfarande var blyg så skulle jag aldrig våga vara den människan som jag är i dag.”

Harisa år 9

”Nu vågar jag redovisa och prata med nya personer och kan starta en diskussion. Det är något jag inte kunde innan. Svenska språket har hjälpt mig i ett ämne som jag verkligen gillar och det är matte genom denna hjälpen har jag insett vad jag vill göra i framtiden och det är att utbilda mig i samhälle ekonomi.”

Fatbardha år 9

Samarbetet med Marinmuseum uppstod egentligen av en slump. Peter hade några busiga elever. Han tog dem i bilen, åkte till Marinmuseum och började slipa på en båt. Museet gillade det hela och konstaterade, liksom Peter, att skolan och museet borde jobba mer ihop.

Samarbetet fungerar otroligt bra, t.ex. schemaläggs en del av skolans undervisning på museet.

”*Tack för busiga elever!*”

Elever som guider

Ett resultat av samarbetet är att eleverna utbildas till guider som får guida sin egen familj på sitt modersmål eller sitt andraspråk. Man inkluderar därmed kunskapen i sig själv och levererar den sedan till någon annan, vilket Peter menar är ett av de bästa sätten att lära sig.

Teater i gränsland, skolans kulturprofil

Ett annat resultat av samarbetet är elevernas årliga teaterproduktion, vilken oftast är uppbyggd runt ett historiskt tema. Arbetet börjar på hösten varje år, när eleverna får välja mellan ett antal arbetsgrupper:

- skådespelare
- manus
- scenografi, bygg, hantverk och teknik
- kostym och mask
- PR och dokumentation
- dans
- musik
- catering.

Professionella kulturarbetare hjälper eleverna att komma vidare i arbetet.

Vårt mål – bedömning och betyg- sättning

Sunnadalskolan arbetar utifrån ett slags
trestegsmodell:

1. Peter har tagit fram en *betygsmanual* utifrån styrdokumentet, vilken kan kopplas till respektive arbetsgrupp. Då vet respektive handledare vad man kan och *vågar* göra; många lärare är rädda för att göra fel, tror Peter.
2. Nästa steg är *självreflektion*, där eleverna får kommentera målen. För närvarande testas detta med skådespelargruppen, men allt eftersom ska samtliga grupper inom kulturprofilen göra detta.
3. Slutligen har man en *betygskonferens* där lärare och handledare försöker bedöma helheten utifrån betygsmanualen och självreflektionen.

Denna modell är inte färdig på något vis, men det ledande är att individens syn på sig själv som lärande människa ska bäras hela livet.

”Utan korrekt
bedömning
ingen tro-
värdig skola.”

Varför är det då så svårt för skola och kultur att samverka och mötas? Peter tror att det kan bero på följande:

Svagheter inom skolan

- Det finns en flum- och kaoskräck.
- En gammal kunskapssyn och bedömningskultur lever kvar.
- Det finns en oförmåga att se och nyttja möjligheter i ett givet och målstyrt system.

Svagheter inom kulturvärlden

- Kunskapen är dålig om skolans styrdokument ramar och villkor.
- En idealistisk och romantiserad pedagogisk grundsyn blir sällan ifrågasatt och prövad.
- Det finns en institutionskultur som kan störa och hindra mål och nytta.

Detta måste göras

- Fördjupa kunskapen om skolans styrdokument.
- Ha skolans mål och elevens nytta för ögonen.
- Nyttja kulturinstitutionerna och dess pedagoger till att befria eleverna.
- Ifrågasätt skolans innehåll – släpp greppet om timplan och gamla kursplaner.
- Gör något åt lärar- och pedagogikutbildningarna – där behövs både bredd och djup.

Hur bedömer man det icke mätbara?

Viveca Lindberg, Lärarhögskolan i Stockholm

Vad är kunskap och hur bedöms den? Vad är det egentligen som betygsätts? Dessa frågor har Viveca Lindberg har burit med sig genom åren, ända sedan hon själv fick höga betyg genom att bara ”kopiera det som stod i boken”.

Det var ganska självklart för henne att välja *kunskap inom yrkesutbildning* som huvudfokus när hon forskade, dvs. vilka uppgifter eleverna får och hur man prövar elevernas kunskaper. Uppgifter och provning behöver inte vara relaterade till varandra, men de samspelar.

En av de mest spännande utsagor Viveca har fått om kunskap och hur man bedömer det icke mätbara var hennes svägerskas tänkvärda svar på frågan om vad kunskap är, inom hotell- och restaurangprogrammet.

Svägerskans svar var: ”Att tänka med smaklökarna!”

Viveca presenterar några tankar om vad som har hänt över tid vad gäller fokus i bedömning (se nästa sida). Fynden är sådant man kan se i texter; det är dock inte detsamma som händer i klasserna, vilket är viktigt att betona.

Olika system med olika förutsättningar

Olika betygssystem ger olika förutsättningar och redskap för lärarnas arbete och de innebär därtill skilda uppdrag. Frågan hur man bedömer får därför olika svar i olika system, vilket hänger samman med den praxis som utformas av lärarna. Denna praxis är dock inte alltid samma sak som de intentioner man har för att utveckla systemet.

Befintliga system kan klassificeras som betyg relaterade till (1) normer, (2) kriterier eller (3) mål och kunskaper, varav det andra och tredje systemet gäller

Tidigare tradition. Nyare tradition

1. Syfte – att kontrollera elevens lärande. *Syfte – att befrämja och diagnostisera lärande.*
2. Bedömning en sak, lärande något annat. *Bedömning av och för lärande sker fortlöpande.*
3. Läraren bedömer elevens kunskaper. *Bedömning görs av lärare och elev ihop.*
4. Ateoretisk bedömning – vad och hur man bedömer tas för givet. *Bedömning sker relaterad till teorier om kunskap och lärande.*
5. Bedömning av kunskap och färdigheter – vanligen i skilda sammanhang. *Bedömning av förmågor, fokus även på kritiskt tänkande, problemlösning, m.m.*
6. Fokus på produkt. *Fokus på process.*
7. Rätt svar betonas. *Fruktbara frågor och förmågan att lära av erfarenheter betonas.*
8. Huvudsakligen skriftliga prov. *Varierande dokumentationer, t.ex. loggar, portföljer och gestaltningar.*
9. Resultatet redovisas i form av totalpoäng. *Resultatet redovisas som starka och svaga sidor samt förändring.*
10. Eleverna arbetar var för sig utan hjälpmedel. *Eleverna ger varandra gensvar och har tillgång till olika redskap.*
11. Grupp- och normrelaterad bedömning. *Mål- och kunskapsrelaterad bedömning.*

i dag. Dessutom används *individrelaterad bedömning* i sammanhang där individens kunnande inte anses behöva relateras till yttre referenspunkter. Dock, menar Viveca, finns det alltid referenspunkter av olika slag. Frågan är bara om man har tydliggjort dem eller inte.

Relationen mellan målformulering och bedömning

Hur man formulerar målen får betydelse för hur man bedömer. Här är de språkliga uttrycken inte ointressanta. Några exempel överst på nästa sida.

Kriterierelaterad bedömning

Vid kriterierelaterad bedömning är referenspunkten på förhand definierade

betygskriterier där elevernas prestationer ska jämföras mot dessa. Men det fullständigt omöjligt att undersöka hur eleverna relaterar till långa listor av kriterier. Vettiga kriterier – som alltså är möjliga för lärare att använda – måste vara så generella att de kan tillämpas på olika saker,

”Man måste kunna göra olika saker med olika klasser.”

Mål som underlag för betygssättning. Men – vad kan bedömas?

1. Kursen behandlar olika kulturella uttrycksformer. *Läraren – men innehåller undervisningen detta?*
2. Eleven ska bli medveten om olika kulturella uttrycksformer. *Eleven – men vad tas som intäkt för att eleven är medveten?*
3. Eleven ska pröva på/genomföra olika kulturella gestaltningar. *Eleven – men räcker det att eleven har gjort detta eller behövs någon form av kvalitetsbedömning?*
4. Eleven ska visa förmåga att gestalta sina idéer med hjälp av olika kulturella uttrycksformer. *Eleven – men hur kommer denna förmåga till uttryck i varierande kulturella gestaltningar?*

men de måste samtidigt vara tillräckligt styrande för att ge en riktning. Kriterier måste även vara analytiska till sin karaktär för att vara funktionella. Man måste kunna göra olika saker med olika klasser.

Grundidén med kriterier är att de måste kunna brytas ner i så små delar att det enkelt går att se vad man kan mäta, och då måste man välja bort en del.

Men: Vad är så viktigt att vi inte kan välja bort det? Måste vi ställa frågor som eleverna inte behöver kunna svara på? Vad är det egentligen vi prövar?

Det finns två sätt att förstå kriteriebegreppet:

En tidig variant (från 1960-talet).

Kunskap bryts ner i en mängd delmoment som grupperas enligt en idé om kunskaphierarki. För varje betyg ska samtliga kriterier (alternativt en viss procentandel av kriterierna) vara uppfyllda för att eleven ska få detta betyg. För högre kunskaper adderas högre kriterier till de lägre. Lärares uppgift blir att pricka av kunskaperna.

En senare variant (från 1990-talet).

Inom varje kunskaps- eller ämnesområde definieras eftersträvansvärda kunskapskvaliteter (förmågor och kompetenser). För dessa utvecklas kriterier som i sin tur utgör referenspunkter för bedömning.

För den sistnämnda, och nu gällande, varianten har lärarna ett antal redskap:

- kursplaner (mål att sträva mot, mål att uppnå)
- anvisningar (bedömningens inriktning)
- betygskriterier
- nationella prov som komplement och modell.

Lärares uppgift blir därmed att:

- utforma relevanta indikatorer på att eleverna har ett sådant kunnande
- utforma varierande underlag för bedömning
- bedöma elevers kunskaper genom nationella och lokala mål, nationella och lokala indikatorer (kriterier) samt varierade och mångsidiga underlag.

Viveca föredrar uttrycket indikatorer före kriterier, eftersom kriterieuttrycket kan styra tänkandet mot den äldre varianten.

Det finns väldigt få studier av lärares konkreta bedömningsarbete. År 2005 intervjuades ett hundratal elever och något fler lärare, och de indikatorer man har fått fram visar på följande:

- Uppnåendemål och betygskriterier styr.
- Uttolkningen av betygssystemet har blivit kriterierelaterad – att eleven har utfört uppgiften tas som intäkt för G, kvaliteten bedöms däremot inte.
- Personlighet och beteende vägs in i bedömningen.
- Närvaro fungerar som kriterium för G.
- Kunskapssyn är hierarkisk utifrån de fyra f:en (fakta, färdighet: G, förståelse: VG, förtrogenhet: MVG).

Färdighet förknippas ofta med praktiska ämnen, men byter man ut *färdigheter* mot *procedurer* kommer de teoretiska ämnena med. Slutsatsen är att färdigheter finns i alla ämnen. Varje praktik har sin teori och varje teori har sin praktik.

Ett exempel från Storbritannien

En grupp brittiska forskare skulle på den brittiska regeringens uppdrag utveckla ett nationellt prov i design. De frågar man ställde sig var följande:

Vad är specifikt för designprocesser?
Hur kan man göra bedömningar i klass-

”Varje praktik har sin teori och varje teori har sin praktik!”

rumssituationer? Vilka situationer är möjliga att använda som nationella prov för 15 000 elever? Hur kan man undvika att lärarna präglar produkten?

En av de viktiga indikatorerna var elevens förmåga att använda material och resurser för att utveckla en idé till en enkel produkt. För att få fram detta ställde man sig följande frågor:

Vilken produkt ska eleverna göra? Vilken tid får man på sig för arbetet? Process – enkel instruktion först och löpande tilläggsinstruktioner från läraren? Hur och när presenteras designen? Hur ska arbetet dokumenteras?

Modellen har sedan utvecklats enligt följande:

- Digital dokumentation
- IT-baserade redskap för dokumentation
 - handdator, elektronisk penna, ljudfil
 - varje elev i gruppen skissar förslag ovanpå andras förslag med olika färger.

Det är viktigt att fundera över hur detta tänkande kan överföras på andra ämnen.

Prioritering med hjälp av forskning

I läroplanen står att läsa att bedömningen ska gälla elevens förmåga att nyanserat och precist uttrycka åsikter, känslor, kunskaper och idéer med olika språkliga medel och med den variation som varje situation kräver. Men ...

- Hur kan skolan skapa varierade situationer?
- Hur klarar sig eleven i olika situationer?
- Vad behärskar man och vad behärskar man inte?
- I vilka sammanhang klarar man sig och med vilket innehåll?

Detta måste påverka bedömningen och betygsättningen. Vi måste prioritera vad som ska betygsättas och när det krävs annan bedömning, men det är oskäligt att begära att lärarna själva ska göra detta. Forskarvärlden har en viktig uppgift att fylla här.

Bedömning för lärande i stället för av lärande

Det är skillnad på bedömning *för* lärande och bedömning *av* lärande. Formativ bedömning är systematisk och görs under den tid eleven förväntas lära sig något, men lärarna är ovana vid att göra observationer som hjälper dem att säga något

om elevernas kunskapsutveckling.

Följande frågor kan vara vägledande vid en formativ bedömning av lärandet:

- Vad kan eleven göra självständigt?
Behov av utmaningar.
- Vad karaktäriserar situationer när eleven klarar att genomföra en viss typ av uppgifter? Vem samarbetar eleven med? Vilka redskap finns? Vad fungerar stödjande?
- Vad karaktäriserar situationer där eleven inte klarar samma typ av uppgift?
- Vilka situationer är snarlika – vad av det som eleven redan behärskar kan användas för att skapa bättre förutsättningar för den aktuella situationen?
- Vilka situationer är sådana som eleven inte klarar av över huvud taget, inte ens med stöd av varierande slag? Tills vidare för svårt eller behov av bättre analys.

”Våga visa vad du inte kan, där kan läraren göra en insats.”

En summativ bedömning innebär följande:

- Ofta sker en betygsättande bedömning i slutet av en kurs eller slutbetyg i ett ämne.
- Kan bestå av ett verbalt omdöme t.ex. vid övergångar eller lärarbyten, men kräver en kvalitativ beskrivning av elevens kunskande i förhållande till det innehåll och den typ av uppgifter eleven arbetat med (eller undvikit).
- Beaktar utveckling över tid, dvs. det man i dag kan säga om elevens kunskande i relation till målen på basis av viss stabilitet över tid – föregås av goda formativa bedömningar.

”Imitationen är steget från okunnig till kunnig.”

En enstaka prestation är ingen bra grund för bedömning. För goda bedömningar krävs varierande grunder över tid.

Vad vet vi då om lärares bedömningar? Det är ett starkt fokus på skriftliga underlag för bedömning, vilket leder till en

sammanblandning mellan vad eleven *kan* och vad eleven *kan uttrycka* skriftligt.

Det finns vissa alternativa redskap för bedömning, t.ex. portfolio, matriser, loggböcker samt observationsprotokoll, men dokumentationen av dessa redskap är ännu otillräcklig.

Vilka lösningar finns? Muntliga presentationer, gestaltningar, grupparbeten och materiella produkter – här behövs indikatorer för bedömning utvecklas utifrån kursplanerna.

Men – ett redskap löser inte problemet: Det tar tid både för läraren och för eleverna att lära sig använda ett nytt redskap. Det måste prövas i avgränsade situationer med för eleven bekant innehåll. Man måste också följa upp, vad är bra respektive dåligt? För vad? För vilka elever?

Synen på kunskap och vad som räknas som god kunskap förändras över tid. Därför måste vi jobba kontinuerligt, så att vi gör så goda bedömningar som möjligt.

Pedagogerna vid Statens maritima museer: Vad gör vi?

Torbjörn Ågren, enhetschef vid undervisningsenheten vid Statens maritima museer och Fredrik Karlsson, museipedagog, Marinmuseum i Karlskrona

Totalt 14 pedagoger arbetar i verksamheten, men långt ifrån alla är heltidsanställda. Pedagogerna har funderat en hel del på innehållet i lärandet utifrån ett bredare perspektiv, och man har fastnat för det livslånga lärandet. På det sättet möter man många grupper även utanför skolan, men man ser skolan som sin viktigaste partner.

En museipedagog är en pedagog som traditionellt sett har stått för en undervisande roll, men inom SMM har man försökt att förändra det. Numera vill man öppna upp museet och hjälpa lärarna att använda museet.

Museets mål enligt regleringsbrevet 2007 är följande:

1. Öka tillgängligheten till samlingarna.
Särskilda åtgärder ska vidtas för att öka tillgängligheten för funktionshindrade.
2. Nå fler och nya besökare.

3. Utveckla den pedagogiska verksamheten i samarbete med bl.a. skola, universitet, högskola och andra kulturinstitutioner.
4. Öka samlingarnas rörlighet i landet, bl.a. i samarbete med Riksställningar och regionala kulturinstitutioner.

Särskilt det tredje målet är viktigt, och det är bra att skrivningen finns i styrdokument. Man vill självklart att motsvarande skrivningar ska ha utrymme och vikt i skolans styrdokument.

Inte utan mitt språk

Fredrik Karlsson berättar om ett resultat från projektet *Inte utan mitt språk*, som initierades av modersmålsläraren Gaca Radetinac. Hon hade sett projektet med guider och tyckte att något liknande kunde

göras i modersmålsundervisningen. För ett år sedan hade man en guidedag på museet, när eleverna tog emot sina familjer på museet.

Nu arbetar man med besöksfoldrar på olika språk, t.ex. arabiska eller albaniska. Ett antal elever har fått utbildning i digital bildhantering och layout, och nu tar man fram foldrarna i grupper om fyra till fem elever. Eleverna har gått runt i museet, fotat och bestämt hur foldern ska se ut. De första foldrarna blir färdiga i vår. Man hoppas på foldrar på totalt åtta språk.

Hur svarar kulturen på skolans styrdokument?

Lena Eriksson, Nordiska Akvarellmuseet på Tjörn, och Pia Wretling, Åbyskolan i Mölndal

Nordiska akvarellmuseet har arbetat med skolprojekt sedan museets start för sju år sedan. Den vision som gör att huset ligger där det gör handlar om lärande och kunskap utifrån ett antal entusiaster som brann för akvarellmediet. Man har 15 helårsanställda fördelade på tolv tjänster. Medlen kommer från staten, Västra Götalandsregionen, Tjörns kommun och olika nordiska projektmedel. Museet har många olika visioner, nedskrivna mål och regleringsbrev om vad man ska syssla med.

Det spännande i mötet med skolan är just att konst är så pass öppet och vitt, och att mötet är ett lärande i sig. Museivärlden har många traditioner i sig om vad ett museum är och vad som värderas. Därför är det extra roligt att jobba på en ny institution med en tydlig profil kring det pedagogiska arbetet. Ofta är ju arbetet med barn och ungdomar prioriterat i

museiverksamheten, men man lever inte upp till det i budgetfördelning osv.

Lena berättar om projektet *Nordiska akvarellmuseet, skolan och konstnärerna*, samt dess fortsättning *Kontinua*.

Projektet var redan igång när museet öppnade, så Lena klev in i en skiss till ett projekt som har formats allt eftersom. Det har varit ett spännande och krävande projekt, vars mål självklart är utveckling på skolorna. Museet har fört många diskussioner med skolorna, för skolan tycker ibland att det är långt att åka. Men museet är en annan lärandemiljö än skolan, och Lena värnar besöket på museet.

Målet med museet är tvådelat – dels att museet jobbar med sin kompetens kunskapsmässigt och pedagogiskt, dels att museet ska användas av skolan och eleverna. Dock är det långt kvar till att den känslan råder generellt.

”Skolan och
konsten ska
komplettera
varandra, inte
ta över varan-
dras tänkande.”

Museet har samarbetat med gymnasieskolan på Tjörn, där skolans estetiska verksamhet har varit ett slags uppdragsutbildning för museet. I den rollen blev museet plötsligt betygsättande, och man hade många funderingar kring det. Men det hela var inte så svårt, när det väl blev ett faktum, konstaterar Lena.

Skolans roll i projektet

Pia Wretlind presenterar projektet från skolans håll. I skolans värld kan man klara sig ganska långt med ett ytspråk medan det i konsten handlar om ett vidgat språkbegrepp.

Projektet initierades av Pia i samarbete med *Benita Nilsson* från museet. De började fundera över hur man skulle kunna

arbeta med skolorna, och utifrån det skapades en modell där man samlade ett antal lärare och konstnärer.

Det första året skedde inget arbete alls i skolorna, utan personalen prioriterades. Det är nämligen viktigt, menar Pia, att man först vet vem man är själv innan man går vidare. Skolan och konsten ska komplettera varandra, inte ta över varandras tänkande.

Projektet bedrevs i tre spår:

1. *Granne med museet*. Hur kan vi jobba med detta i vardagen? Här har arbetslag från främst Tjörns skolor arbetat tillsammans med två konsultkonstnärer.
2. *Konsten i ämnets integrering*. Hur kan man ta med sig kunskapen och arbetet ut i skolan? Här arbetade främst högstadiet med konsultkonstnärer.
3. *Förstå dig själv*. Här har konstnärer och lärare diskuterat hur och vad man kan lära av varandra.

Spåren har fungerat parallellt, och regelbundna möten har skett på museet. Man har också haft inspirationsträffar med *all* personal på skolorna, så att alla ska inspireras och veta vad som händer. Då blir förståelsen för verksamheten större.

Lena träffar dessutom samtliga skolledare på Tjörn tre gånger per år. Museet måste lyssna på skolan och skolan måste lyssna tillbaka.

Skolan och museet har delat på projekt-

ledarskapet, vilket har gjort att man stått stadigt i båda verksamheterna. Lena betonar dokumentationen; glöm inte att dokumentera, för det är oerhört viktigt att veta vad som hände på vägen!

Man försöker nu att knyta ihop säcken. Två spår har dykt upp som man vill utveckla: *Rektorns roll*, hur ska man jobba vidare med den? *Forskning*, varför lär eleverna sig mer av praktiskt undersökande vardagsarbete?

Drömmen vore ett långsiktigt projekt där man kan arbeta vidare med dessa frågor.

”*Museet
måste lyssna
på skolan och
skolan måste
lyssna tillbaka.*”

Drömmarnas hus

Lotta Lundgren, Drömmarnas hus i Malmö

26

Vad är meningen med livet? Är det att bli sedd och synlig? Är det att kunna få uttrycka sig och förstå andra? Lotta Lundgren är övertygad om det.

Utifrån det bestämde hon sig för att arbeta med barn och ungdomar, och då upptäckte hon att barnen uttryckte massor.

Därför bestämde hon sig att arbeta i skolan – men det är inte alltid lätt att arbeta med drama i skolan. Lösningen för Lotta var att skapa Drömmarnas Hus, för man kan inte styra en dröm – och kanske är det så en verksamhet ska vara?

Drömmarnas Hus startade i Rosengård i Malmö den 1 april 1990 när en mängd kulturarbetare samlades i ett hus. Det tog 15 år innan man fick stöd från Malmö kommun att driva verksamheten permanent, och i dag har man uppdraget att jobba med barn och unga upp till 16 år, både dag- och kvällstid. Verksam-

heten är gratis för alla skolor.

Drömmarnas Hus vill hela tiden förändra verksamheten och hitta nya redskap för att hitta de grupper man vill nå – dvs. dem som inte brukar nås av kultur på traditionellt sätt.

Man jobbar tillsammans med skolan om frågor som tar upp lusten att leva, lusten att ha en framtidstro. Det handlar om att forma ett arbete tillsammans med skolan som främjar både kulturen och framför allt eleverna.

Men – hur ska man göra?

Det står i läroplanen att alla ska få uttrycka sig, men det räcker inte. Hur fungerar kultur i skolan? Är det bra? Vad lär man sig? På vilket sätt?

Nu har man startat projektet FRAMÅT, dvs. initialerna i orden Forskning, Regionalt, Ambition, Möjlighet och Mångfald, Åsikter, Tillsammans.

Någon har bestämt att du ska vara människa

Projektet ska landa i en stor produktion där tematiken handlar om makt och människa – föreställningen *Någon har bestämt att du ska vara människa*. Arbetet har påbörjats med att man samlat lärare och rektorer från tolv skolor till en heldag. Tillsammans har man skapat ett pedagogiskt läromedel som innebär att eleverna och lärarna ska producera ett magasin. Till detta har man kopplat mentorer från Sydsvenskan, näringslivet och en reklambyrå.

Kulturarbetare från Drömmarnas Hus inleder projektet med ett forumspel, där man säger sig komma från en organisation som söker framtida ledare, och att det finns ett antal utvalda i klasserna. Eleverna tror alltså att det är på riktigt. När man sedan bryter, så diskuterar kulturarbetarna tillsammans med eleverna vad som kunde ha gjorts annorlunda.

Arbetet fortsätter sedan med dramaövningar, magasinet osv. Resultatet av projektet blir grunden till ett manus, som handlar om Sverige 2027.

Detta passar väl in i skolans kunskapsmål (utdrag ur Lpo 94):

”Skolan ska utveckla att varje elev utvecklar tillit till sin egen förmåga, känner trygghet och lär sig ta hänsyn och visa respekt i samspel med andra.

Skolan ska sträva efter att varje elev tar avstånd från att människor utsätts för förtryck och kränkande behandling samt medverkar till att bistå till att andra människor kan leva sig in i och förstå andra människors situation och utvecklar en vilja att handla, också med det bästa för

”En dröm är någonting som man inte kan bestämma över.”

27

ögonen i ett vidare perspektiv.”

Uppnåendemålen stämmer också väl in i arbetet:

”Skolan ska ansvara för att varje elev bland annat har utvecklat sin förmåga till ett kreativt skapande, fått ett ökat intresse för att ta del av samhällets kulturutbud, i samverkan med en mängd andra kulturinstitutioner och delar.

[Eleverna ska] utveckla och använda kunskaper och erfarenheter i så många olika uttrycksformer som möjligt, som språk, bild, musik, drama och dans.

[Eleverna ska] ha kunskaper om medier och deras roll.”

Projektet utvecklar och berikar lärarna. Kulturarbetarna är inte bara på besök utan man fortsätter arbetet med lärarträffar, redaktionskommittéer och har en community där man chattar. Senare ska ett stort kulturläger anordnas dit alla intresserade elever bjuds in, och man bygger också regionala nätverk.

Rektorerna menar att det här är ett arbetssätt man definitivt kan jobba med, och kopplat till forskning får arbetet ett ännu större genomslag. Drömmarnas Hus har därför kopplat på forskning, för det är viktigt att försöka förstå vad det är som händer:

- Deltagarnas lärande, vad lär *både* elever och lärare?
- Organisationens lärande, vad lär organisationen?
- Kulturarbetarnas lärande, vad är deras lärande?
- Entreprenöriellt lärande, uppstår det nya idéer?

Man har nu fått ja från kommunstyrelsen till en förprojektering av ett innovations- och utbildningscentrum i Rosengård för barn- och ungdomskultur. Hit ska lärare, elever och andra kunna vända sig för att jobba med metodutveckling.

Huset ska innehålla tvärssektoriell forskning, träningslokaler och verkstäder,

mediecentrum, där man synliggör barns och ungas filmer samt storproduktioner där kulturen ställer de stora frågorna på sin spets.

Gå in på www.drommarnashus.se om du vill veta mer.

Skola, kultur och kreativitet

Vad är det vi mäter när vi betygsätter kreativt lärande?

Feiwei Kupferberg, professor i pedagogik vid Malmö högskola

Något vi sällan tänker på är att betygsättning är ett system som bygger på vissa antaganden. Systemet bygger på ett antal överordnade principer som skolan har byggt upp, men passar det här systemet för de estetiska ämnena?

Det kan vara så att man bör skapa ett nytt betygssystem som passar bättre.

Pedagogiska processer kännetecknas av ett reciprokt lärande, där allt lärande är kollektivt i grunden och läraren lär lika mycket som eleven. Vi bör alltså inte bara bedöma enskilda elevers lärande, eftersom det kollektiva lärandet skapar ramen för kreativa lärprocesser. Det vi gör är betydelsefullt både för den enskilde men också för hela samhället. Skolan är därmed ett slags moratorium där vi får lov att hitta oss själva.

Betygsättning inom estetiska ämnen väcker problem. Detta är inte bara en

individuell fråga utan också en skärningspunkt i skolans ständigt pågående reformarbete. Om vi ska veta vilka instrument som ska användas måste vi fråga oss vad det är som ska betygsättas. Nu pågår en grundläggande omvärdering av kulturens roll i samhället och av kulturens värde. Detta leder till en osäkerhet, både begreppsligt och teoretiskt, om vad kultur egentligen är och vad konsten har i skolans värld att göra.

Feiwei Kupferberg menar att det finns fem utgångspunkter som är viktiga i diskussionen

1. problemformuleringsförmåga
2. behärskande av mediet
3. koncentration
4. personlighetsutveckling
5. konst och etik.

Problemformuleringsförmåga

Vi talar om estetiska ämnen som kreativa ämnen. Tidigare var kreativitet något man såg ner på, till skillnad från teoretiska ämnen, men kreativitet handlar om hur man får nya idéer och hur man formulerar problem. Denna typ av kunskap skriker det svenska samhället efter idag.

Kreativitet i olika former ingår dessutom i alla ämnen. Ta matematik som exempel:

- Har jag angett problemet på rätt sätt?
- Kanske har jag ställt fel fråga?

”Det kan vara så att man bör skapa ett nytt betygssystem som passar bättre.”

När man arbetar estetiskt tränar man förmågan att omformulera sig och angripa problemet på ett nytt, annat sätt.

Konstnärer har sällan färdiga koncept – de vet inte alltid vad det ska bli, men de upptäcker det under processen, och

idéerna får form av det medium man använder.

Därmed fungerar mediet/språket både som begränsning och utvidgning. Det sker en växelverkan mellan mediet och materialet, och under processen uppnår man klarhet och ordning.

Behärskande av mediet

När man jobbar kreativt tränas förmågan att formulera problem. Därav följer att kreativt lärande i en estetisk kontext handlar om att lära sig behärska ett mediums uttrycksformer och kunna formulera sig på *olika* sätt i *olika* medier.

Det handlar om att förstå var begränsningarna finns men också se möjligheterna, precis som med ett språk. Det är viktigt att lära sig förstå att kunskapen ger olika möjligheter, och ur detta växelspel flödar idéer. En del måste man förkasta för att det inte passar i just det mediet, annat kan däremot användas. Detta leder till att vi måste kunna följa processer, t.ex. skisser, loggbok eller arbetsbok kring problem, reflektioner och val.

Koncentrationsförmåga

Kreativt lärande handlar inte bara om arbetssätt och medialt behärskande utan också om något mycket mer svårångat – koncentration och fokus på uppgiften. Detta framhävs av många kreativitetsforskare som ett viktigt kännetecken på

att någon befinner sig i en kreativ process. Man blir helt enkelt uppslukad av den uppgift man håller på med.

Det finns vissa neurologiska förändringar som uppträder i en skapandeprocess – ökad puls, förhöjt blodtryck, ökad intensitet, begräsning av synfältet – och psykologer har upptäckt samma typ av aktivering av det sympatiska nervsystemet vid stor ångest eller fruktan. Vi får alltså samma reaktioner i nervsystemet när vi upplever två motsatta sinnesstämningar.

Våra vanliga pedagogiska redskap räcker inte för att mäta koncentration och fokus. Det behövs ett tillägg till det traditionella sättet, t.ex. etnologiskt fältarbete, vilket innebär att man observerar studenter i arbete och sedan försöker bilda sig en uppfattning om vad denna observation är ett uttryck för. Detta kan kompletteras med informantintervjuer.

Det skulle dock kräva ett betygssystem som nyttjade vetenskapliga metoder av kvalitativ karaktär.

Personlighetsutveckling

Dramapedagogik är ett verktyg för att utveckla självkänsla och personlighet, inte för att utbilda konstnärer. Det handlar om att förstå och känna att ansträngning leder framåt. Det är det som skapar lust att lära – inte att det är *enkelt* att göra något.

”Vi har alla något i oss som behöver bli sett av andra, men också av oss själva.”

31

Detta syns väldigt lite i dagens betygssystem. Frågor om självförtroende, självkänsla och identitetsskapande uppfattas inte som en del av lärandet utan i stället handlar det om förenklade kunskapsmål. Unga människor dras till nya medier, just för att dessa tycks hjälpa dem i det avseendet, men hur får vi in det i skolans arbete?

En av skolans uppgifter måste vara att bidra till individuellt växande. Men är det meningsfullt att sätta betyg på det här? Och hur ska sådana betyg i så fall se ut?

Tidigare fanns betyg i ordning och uppförande, dvs. karaktärsbetyg. Kanske man borde införa betyg i personligt växande? Detta ska i så fall inte vara en ren lärarsak, utan det kan handla om en kom-

mitté med klasskamrater, lärare, andra pedagoger, föräldrar osv. som får samla sina intryck för en bedömning: I vilken grad har eleven genomgått en personlig utveckling vad gäller självkänsla, socialt, som människa?

Konst och etik

Det finns ytterligare en aspekt av kreativt lärande och estetiska ämnen som är relativt outforskad. Den har att göra med det specifika i konsten – vad är det konsten kan som andra praxisformer inte kan?

Konst och kultur skiljer sig från samhällsvetenskap, historia och språk i snäv form.

Konst och kultur leder in människor i en fantasivärld, där man kan vara med om sådant som inte finns. Förmågan att fantisera kan också användas i mer vetenskapliga ämnen, för med olika medier kan man levandegöra abstrakta ting.

Konstnärlig fantasi innebär att hantera problem kring det som vetenskapen inte förmår hantera – det att vara människa.

Dagens betygssystem bygger på kunskaper av naturvetenskaplig och samhällsvetenskaplig karaktär och det bygger på att det är möjligt att förutse handlingar och konsekvenser. Men hur vi förvaltar vår frihet, vad vi kan eller inte kan skylla på andra – det är konstens och kulturens ansvar. Konsten måste leta efter smärtpunkten, det som berör oss.

Ett konstverk är också en inbjudan till ett medskapande: ”Hur skulle du ha gjort?”

Det är bara konsten som kan skapa imaginära praktiker – dvs. kärnan i kunskapen. Konsten kräver inte bara att författaren hanterat sitt hantverk, utan publiken måste uppleva det. I mötet mellan konstnären och publiken blir möjligheten att fantisera verklig. Konsten fullbordas först när den konsumeras.

Detta betyder att vi måste bygga in de imaginära praktikerna i systemet om betygssystemet ska fungera. Mötet måste finnas med i bedömningen. Publikens reaktion är en central del. Detta kräver ett helt nytt betygssystem, som tar sin utgångspunkt i konstens förmåga att beröra det allmänmänskliga.

Några citat från den avslutande diskussionen

”Kulturen genererar mycket av det vi vill uppnå med läroplanen. Det handlar inte om de tekniker som kulturen har, utan det handlar om att få en verksamhet i skolan som är på riktigt.

Riktiga krav, riktigt uppdrag, riktiga vuxna som ställer krav. Man sluter upp och lär sig massor om ansvar och relationer.

Det är det viktiga. Detta har de med sig hela livet. De växer som människor, det är det väsentliga.”

”Hur lär vi oss att känna igen indikatorerna, och hur ska vi presentera dem, i ett betygssystem som vi inte kommer från?”

”Det är för tyst på forskarfronten. Det kommer inga stora artiklar om vad vi håller på med i skolan. Det behövs en budkavle om detta!”

”Det som står i läroplanen om självkänsla och social förmåga är floskler så länge vi inte vågar mäta det. Det finns möjligheter att testa elever och hur de utvecklas på olika sätt. Om man tar det på allvar får kulturen en naturlig bas.”

”Håll frågorna levande. Allt behöver inte va’ som det är bara för att det är som det är!”

KULTUR – SKOLA – BETYG: EN EMULSION, ELLER SKÄR DET SIG?

Stiftelsen framtidens kultur 2007

Kopiera gärna texten, men ange källan

Dokumentation: Petra Vainionpää, Petras Ordföråd AB

Foto: © Ingmar Johansson, Sunnadalskolan. Alla foton från Sunnadalskolans arbete med *Spion ombord* under 2007. På omslaget ser du Klara Jansson prova scenkläder, med på samma bild är Ingrid Hellstedt. Läs mer på sidan 13.

Formgivning omslag: Georg Lulich Grafisk Form

Formgivning inlaga: Immix AB

Tryckning: Fyris-Tryck, Uppsala 2007

Papper: Multi Design 120 g coh Multi Art Silk 300 g

Typsnitt: Gill Sans och Indigo

Stiftelsen framtidens kultur bildades av statsmakterna 1994 i syfte att bidra till utveckling och nytänkande på kulturområdet.

Vad gäller insatser för ungdomar har Stiftelsen över tid kommit att fokusera allt mer på området kultur-skola, med det uttalade syftet att visa en tydlig respekt för de båda områdenas särskilda villkor. Inte minst skolans långa planeringshorisonter gör detta angeläget.

Stiftelsens stöd till konferensen *Kultur – skola – betyg: En emulsion, eller skär det sig?* utgör ett konkret led i ambitionen att etablera nätverk och skapa mötesplatser för kvalificerade samtal på detta område.

Konferensen, som hölls den 9 och 10 maj 2007 i Karlskrona, är den åttonde inom detta område som på senare års genomförts med stöd av Stiftelsen.

STIFTELSEN **framtidens
kultur**

POSTADRESS 751 83 Uppsala

BESÖKSADRESS Dag Hammarskjölds väg 10 C
Uppsala

WEBBADRESS www.framtidenskultur.se